

Zajímavé případy hnízdění rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) a jiříčky obecné (*Delichon urbica*) uvnitř lidské stavby

Interesting breeding of the Black Redstart (*Phoenicurus ochruros*) and the House Martin (*Delichon urbica*) inside a building

Vladimír Šoltys

Na Jihu 532, 506 01 Jičín
e-mail: jicinvet@seznam.cz

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) je druh známý svým těsným soužitím s člověkem a používáním nejrůznějších lidských staveb ke hnízdění (HUDEC 1983, ŠTASTNÝ et al. 1996). Jeho hnízda se běžně nacházejí ve štěrbinách zdí, ve výklencích a na římsách budov. Méně často jsou zjišťována uvnitř půd, altánů či kůlen, do nichž se ptáci dostávají nezdělanými velmi úzkými otvory ve vnějších zdech stavby (TICHÝ 1994). Je známo i využití netradičních podložek, např. vlaštovičí hnízdo (MRKÁČEK 2000).

V roce 2001 bylo zaznamenáno hnízdění, jež je ojedinělé svým komplikovaným přístupem k vlastnímu hnízdu. To se nacházelo v depozitáři jičínského muzea v bývalé faře v obci Robousy. Tyto prostory se v době nálezů hnízda využívaly jako sklad a jsou navštěvovány 1x za týden až 14 dní. Fara je dvoupatrová vila, jejíž vnější obvodové zdi mají rozměry 16 x 11 m. V její střední části se nachází chodba a schodiště. V obou patrech jsou pak vždy 4 místnosti. Obvodové zdi, střecha i okna budovy jsou v dobrém stavu po nedávné rekonstrukci. Hnízdo bylo umístěno v patře v místnosti v severozápadní části budovy. Nacházelo se prakticky v samém středu půdorysu stavby. Bylo umístěno nade dveřmi vedoucími z chodby do místnosti ve výklenku určeném pro umístění elektrického rozvodu. K obvodovým zdem byla nejkratší přímá vzdálenost 5 m. Cesta od obvodové zdi ke hnízdu a posléze ven však byla podstatně složitější. Oba dospělí ptáci se dostávali dovnitř nedovřeným oknem místnosti v jihozápadní části budovy. Dále byli nuceni překonat ještě polootevřené dveře na chodbu nad schodištěm v patře a dostat se dalšími neuzavřenými dveřmi do severozápadní místnosti ke hnízdu. Vzdálenost od hnízda k nedovřenému oknu činila okolo 10 m, během nichž museli rehkové překonat jedno nedovřené okno a dvoje nedovřené dveře a prolétnout dvěma místnostmi, aby ve třetí dorazili ke hnízdu. Přestože staří ptáci tuto cestu spolehlivě znali, v případě vyrušení reagovali prudkým letem a opakovaným narážením do skel oken, aniž by učinili pokus nalézt skutečnou cestu ven. V hnízdě se nacházela čtyři asi 14 denní mláďata, která byla rodiči pravidelně krmena. Dne 24. 5. 2001 byla kroužkována. Při opakované kontrole o tři týdny později již mláďata v prostorách fary nalezena nebyla. Důvodem takto komplikovaného umístění hnízda jistě je především zajištění jeho bezpečnosti před predátory.

Další zajímavé hnízdění téhož druhu bylo zaznamenáno v roce 1994 v prostorách dvouřadého kravína ve Svatojánském Újezdě. Bylo postaveno ve hnízdě vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*) do té doby každoročně obsazovaném. Hnízdo bylo tvořeno hliněným základem starého vlaštovčího hnízda, v němž byla upravena pouze hnízdní kotlinka ze suchých rostlinných stébel.

Bylo umístěno ve výšce 2 metrů, hnízdění nebylo nijak poznamenáno pravidelným denním provozem kravína. Dne 31. 5. 1994 byla na hnízdě kroužkována 4 mláďata.

V roce 2002 bylo nalezeno hnízdo jiříčky obecné (*Delichon urbica*), které spočívalo na podkladě loňského hnízda vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*), jež zůstalo v tomto roce neobsazené. Hnízdo bylo umístěno v prostorách velkokapacitního kravína ve Svatojánském Újezdě. Vlaštovčí hnízdo bylo postaveno v loňském roce ve výšce 3 metrů těsně pod stropem stáje. Jako podklad pro hnízdo bylo použito ocelové oko, jež vystupuje z panelů použitých ke stavbě obvodových zdí stáje. V loňském roce zde byla kroužkována 4 mláďata vlaštovky obecné. Teprve v červenci, zřejmě jako druhé nebo náhradní hnízdění, byl prostor mezi základem vlaštovčího hnízda a stropem stáje vyplněn stavbou hnízda jiříčky obecné (*Delichon urbica*). Hnízdění proběhlo bez potíží i přesto, že těsně před dokončením stavby byl interiér stáje včetně vnějších stěn hnízda v rámci pravidelné desinfekce vybělen chlorovým vápnem. Vyvedena byla 3 mláďata.

Souhrn

Hnízdní vazba mnoha druhů pěvců na lidské stavby je dostatečně známa. Příspěvek popisuje celkem tři zajímavé případy hnízdění pěvců uvnitř lidské stavby. První zmiňuje hnízdění rehka domácího (*Phoenicurus ochruros*) v budově depozitáře jičínského muzea v obci Robousy s velmi komplikovaným přístupem k vlastnímu hnízdu. Druhé hnízdění téhož druhu v provozovaném klasickém kravíně ve starém hnízdě vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*) v obci Svatojánský Újezd. Třetí případ se týká hnízdění jiříčky obecné (*Delichon urbica*) uvnitř velkokapacitního kravína ve Svatojánském Újezdě na podkladu starého hnízda vlaštovky obecné.

Summary

Two interesting nests of the Black Redstart (*Phoenicurus ochruros*) inside buildings were found. The first one was built on an old Swallow nest in a cowshed in Svatojánský Újezd village in 1994, the second one in a depository of the Jičín Museum in Robousy village in 2001.

A nest of the House Martin (*Delichon urbica*) was found in 2002 built on an old Swallow nest in a cowshed in Svatojánský Újezd village (Jičín district, Eastern Bohemia).

Literatura

- HUDEC K. et al., 1983: Fauna ČSSR. Ptáci 3/1. *Academia, Praha*.
 MRKÁČEK Z., 2000: Ptáci Českého ráje. *ZO ČSOP, Křižánky*.
 ŠTASTNÝ K. et al., 1996: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985-1989. *H+H, Jinočany*.
 TICHÝ H., 1994: Hnízdění kosa černého (*Turdus merula*) uvnitř lidské stavby. *Zprávy ČSO 39: 38*.